

КӘСІБИ ҚҰЗІРЕТТІЛІКТІ ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ ЖАҢА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ ҚОЛДАНУ АЯСЫ

Жакипова А., балабақша тәрбиешісі

“Мың бала №1” бөбекжай балабақшасы, Қызылорда қаласы, Қазақстан Республикасы

Аннотация: Мақалада қазіргі кездегі педагогикалық технологияларды әзірлеу және оны сабақта қолданудың ерекшеліктері қарастырылған. Оқушының бойындағы қасиеттерді ашу үшін еркіндік, сенімдік, психологиялық жайлылық сезілгенде ғана үздік көрсеткішті көрсететіндігі сипатталған.

Кілт сөздер: педагогикалық технологиялар, мастер-класстар, вебинар, кейс-әдістер

Қазақстан дамуының қазіргі кезеңі әлемдік үрдістерге сай келетін білім беру саласындағы жаңа басымдықтарды нақты белгіледі. Дамып келе жатқан қазақстандық қоғамға заманауи білімді, адамгершілікке тәрбиеленген, іскер адамдар қажет. Олар таңдау жағдайында жауапты шешімдер қабылдай алатын, оның салдарын болжай алатын, ынтымақтастыққа қабілетті, мобильді, белсенді, конструктивті және ел тағдыры үшін жауапкершілік сезімі жоғары болуы керек.

Оқыту мен тәрбиелеудің күрделі үдерісінде барлық күшті – отбасын, білім беру мекемелерін, қоғамдық ұйымдарды, еңбек ұжымдарын біріктіру қажет. Алайда ең жоғары талаптар мұғалімге, оның кәсібилігі мен адамгершілік қасиеттеріне қойылады. Заманауи педагог тек жаңа білім беру технологияларын қолдана білуі емес, сонымен қатар оқушыларды сол білімді күнделікті өмірде қолдануға үйретуі тиіс. Мұғалім оқушы үшін ең алдымен аға дос, дана кеңесші және серіктес болуы керек.

Педагогикалық технологияларды әзірлеуде ғылымның рөлі артып келеді. Психологиялық-педагогикалық тұрғыда білім беру технологияларын жетілдірудің негізгі үрдістері:

- есте сақтауға бағытталған оқудан – меңгерілген білімді қолдануға мүмкіндік беретін ойлау үдерісіне;
- жай ғана ақпараттық модельден – әрекетке бағытталған құрылымдалған білім жүйесіне;
- орташа оқушыға бейімделуден – дараланған және сараланған оқыту бағдарламаларына;
- сыртқы мотивациядан – ішкі моральдық-ерік реттеуге көшу болып табылады.

Бүгінгі таңда білім беруде вариативтілік принципі жарияланды, ол кез келген үлгі бойынша, авторлықты қоса алғанда, педагогикалық үдерісті таңдауға және құрастыруға мүмкіндік береді. Бұл жағдайда әртүрлі педагогикалық жүйелер мен оқыту технологиялары арасында диалог ұйымдастыру, жаңа формаларды тәжірибеде сынақтан өткізу маңызды.

Әрбір мұғалім заманауи инновациялық технологиялар, идеялар мен бағыттар спектрін білуі тиіс. Қазіргі педагогикалық тұрғыдан сауатты маман болу – білім беру технологияларының кең арсеналын меңгерусіз мүмкін емес.

Оқыту үдерісінде қолданылатын ең тиімді технологиялардың бірі – оқу сабақтары жүйесі арқылы іске асатын педагогикалық технологиялар.

Мектеп пен колледждегі тұлғаның дамуы оқу сабақтарында жүреді, сондықтан педагогтың міндеті – әр баланы түрлі қызмет түрлеріне қатыстыру. Дұрыс таңдалған мақсат оқушылардың танымдық қызметін ұйымдастыру әдістері мен түрлерін таңдауды анықтайды.

Антуан де Сент-Экзюперидің «Кішкентай ханзада» ертегісіндегі бір планетаның королі: «Егер мен генералыма шағала бол деп бұйырсам, ал ол оны орындай алмаса – бұл оның кінәсі емес, бұл – менің кінәм», – дейді. Бұл сөздер біз үшін не білдіреді? Бұл –

табысты оқытудың маңызды ережелерінің бірі: өзіңе және оқушыңа шынайы мақсат қой. Өкінішке қарай, біз бұл ережені жиі елемейміз.

Сабақтарда оқушылардың ойлануға, талдауға мүмкіндігі жоқ, сондықтан білім үзік-үзік қалыптасады. Сол себепті педагогикалық үдерістің маңызды бөлігі – тұлғаға бағытталған өзара әрекет болуы тиіс. Бұл жағдайда оқушылар мен оқытушылардың психологиялық жайлылығы қамтамасыз етіледі, қақтығыс жағдайлары азаяды, оқушылардың жалпы мәдениеттілік деңгейін арттыруға, сынып пен колледжде қолайлы ахуал қалыптастыруға ықпал етеді.

Бүгінде тұлғаның санасы, руханияты, мәдениеті мен адамгершілігіне, жоғары интеллектуалдық әлеуетіне көбірек назар аударылады. Педагогикалық үдерісті ұйымдастыруда қазіргі талаптар – оқушының оқуына қатысуын, шығармашылығын, ынтымақтастығын дамытуға бағытталған жағдайлар жасау.

Бұған оқушының жеке ерекшеліктерін ескеретін педагогикалық технологияларды әзірлеу арқылы қол жеткізуге болады. Оқушы тұлғасын қалыптастыру – оның мәдени-шығармашылық дамуын қамтамасыз ету міндеті ретінде қарастырылады. Бұл міндетті шешу – білім беру үдерісін жеке маңызы бар, мәдени-тарихи тәжірибені беруге негіздеу арқылы мүмкін болады.

Интерактивті оқыту түрлерін (ойын, коммуникациялық, зерттеу технологиялары) қолдану тұлғаны және креативтілікті дамытуға кең мүмкіндік береді.

Мысалы:

- Мастер-класстар, вебинарлар;
- Кейс-әдістер, дауыс беру, сауалнамалар;
- «Микрофон» әдісі, «Броун қозғалысы»;
- Дебаттар, іскерлік ойындар, «Аквариум» әдісі;
- Ротациялық үштіктер, жұптық және шағын топтардағы жұмыс;
- «Шешім ағашы» – ватманмен жұмыс

Оқу үдерісі оқушының психологиялық қауіпсіздігін, танымнан қуаныш сезінуін және даралығын дамытуға бағытталуы тиіс.

Дамытушы оқытуда психологиялық қолдауды қолдана отырып, мен оқушыларымның ішкі психологиялық жағдайларын тереңірек түсіне аламын. Оқыту формалары, әдістері мен тәсілдері пәннің мазмұнына, тәрбиелік және дидактикалық мақсаттарға, оқушылардың жас және психологиялық ерекшеліктеріне сай таңдалады.

Класс-сабақ жүйесінде кез келген оқу қызметінің формасы оқушылардың коммуникативтік өзара әрекетін қамтиды. Психологиялық жаттығулар арқылы оқытуда тұлғаға бағытталған тәсіл «мұғалім – оқушы» және «оқушы – оқушы» қатынастарын өзгертеді. Олар өз пікірін білдіруді, сұрақ қоюды, талқылауды үйренеді. Педагог ақпарат көзі ретіндегі басты рөлінен біртіндеп алыстайды, ал оқулық – танымдық әрекетті ұйымдастырушы ретінде алдыңғы орынға шығады.

Топтық жұмыстар арқылы оқушылар рөлдік ойындарға белсенді қатысады. Бұл оқулық арқылы оқушылардың коммуникативтік өзара әрекет тәжірибесін дамытады.

Оқушыларды бағалау әрекетіне тарту рефлексияны – тұлғаның даму көрсеткіші ретінде қалыптастырады. Тапсырмалар студенттің білімді өз позициясынан бағалауын көздейді.

Мұндай сабақтарда оқушылар өз «Менімен» жақын танысады, өзін бағалауға, сырттай көруге, өз мінез-құлқы мен ерекшеліктерін, жетістіктерін талдауға үйренеді.

Бұл идеялар жалпы білім беру пәндерімен ұштасып, бір-бірін толықтыра отырып, әртүрлі ғылым салаларынан алынған білімдермен үйлеседі. Балалар бақылау, салыстыру арқылы өз қорытындыларын жасайды, дүниені танып біледі. Ал әлемді ең жақсы тану – махаббатпен, ізгілікпен, сұлулықпен мүмкін.

Қорытындылай келе, адамды шығармашылыққа мәжбүрлеу мүмкін емес. Ол өзі ізденуге, қателесуге дайын болуы керек. Тек шығармашылыққа ұмтылған жан ғана нағыз шығармашылықты жүзеге асыра алады.

Бір даналық әңгімені еске түсірейік: Бір данышпан бәрін білетін. Бір адам соны жоққа шығару үшін, алақанына көбелекті қысып: – Айтшы, данышпан, менің қолымдағы көбелек – тірі ме, өлі ме? – деп сұрайды. Ішінен ойлайды: «Егер тірі десе, өлтіріп тастаймын, өлі десе – ұшырып жіберемін». Данышпан ойланып тұрып: – Бәрі сенің қолыңда, – деп жауап береді.

Біздің де қолымызда тұлға қалыптастыру мүмкіндігі:

- қызығушылығы жоғары, әлемді танып білгісі келетін;
- оқуға қабілетті;
- отбасы мен қоғам құндылықтарын, әр халықтың тарихы мен мәдениетін құрметтейтін;
- ізгі ниетті, серіктесті тыңдай алатын, өз және өзгенің пікірін бағалайтын;
- өз бетінше әрекет етіп, шешіміне жауап бере алатын тұлға қалыптастыру.

Әдебиеттер:

1. **Зарецкая, Л.В.** Интерактивные технологии в образовании: урок-тренинг // Вестник практической психологии образования, 2005. – № 3(4). – С.102-112.
2. **Долгова, В.И.** Инновационные технологии практического психолога в образовании. – М.: Перо, 2020. – 134 с.
3. **Старшенбаум, Г.** Как стать хорошим психологом. – Издательство АСТ, 2020.
4. **Мясоед, Т.А.** Интерактивные технологии обучения. Спец. семинар для учителей. – М., 2004.